

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

M. Tvl. Ciceronis Epistolae Ad Familiares Ex Recensione Joannis Georgii Graevii

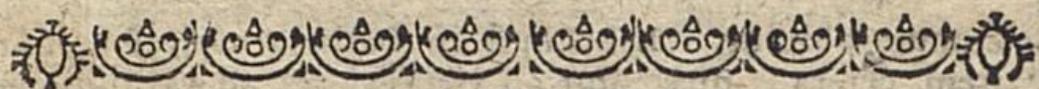
Cicero, Marcus Tullius

Lemgoviae, MDCCLXX.

VD18 13537830

M. Tullii Ciceronis Epistolarum. Liber Quintusdecimus, Ad Consules, Et
Ceteros.

urn:nbn:de:gbv:45:1-18649

M. TULLIÏ CICERONIS
EPISTOLARUM

LIBER QUINTUSDECIMUS,

AD

CONSULES, ET CETEROS.

I M. TULLIUS M. F. CICERO PROCONSUL, S. P. D
COSS. PRAETT. TRIBB. PL. SENATUI.

SI vos V. B. E. E. Q. V. Etsi non dubie mihi nuntiabatur, Parthos transisse Euphraten cum omnibus fere suis copiis: tamen, quod arbitraber, a M. Bibulo proconsule certiora de his rebus ad vos scribi posse, statuebam mihi non necesse esse publice scribere ea, quæ de alterius provincia nuntiarentur. Postea vero quam certissimis auctoribus, legatis, nuntiis, litteris sum certior factus: vel quod tanta res erat, vel quod nondum audieramus, Bibulum in Syriam venisse: vel quia administratio hujus belli mihi cum Bibulo pæne est communis: quæ ad me delata essent, scribenda ad vos putavi. Regis Antiochi Commageni legati primi mihi nuntiarunt, Parthorum magnas copias Euphraten transire cœpisse. Quo nuntio allato, cum essent nonnulli, qui ei regi minorem fidem habendam putarent, statui expectandum esse, si quid certius afferretur. A. d. xiiii kalendas Octobr. cum exercitum in Ciliciam ducerem, in finibus Lycaoniæ, & Cappadociæ mihi litteræ redditæ sunt a Tarcondimoto, qui fidelissimus socius trans Taurum, amicissimusque populi Romani existimatur: Pacorem Orodi, regis Parthorum, filium, cum permagno equitatu Parthico transisse Euphraten, & castra posuisse Tybæ: magnumque tumultum

tum

tum esse in provincia Syria excitatum. Eodem die ab Iamblichō Phylarcho Arabum, quem homines opinantur bene sentire, amicumque esse reipublicæ nostræ, litteræ de eisdem rebus mihi redditæ sunt. His rebus allatis, etsi intelligebam, socios infirme animatos esse, & novarum rerum expectatione suspensos; sperabam tamen, eos, ad quos jam accesseram, quique nostram consuetudinem, integritatemque perspexerant, amiciores populo Romano esse factos; Ciliciam autem firmiorem fore, si æquitatis nostræ particeps facta esset. Et ob eam causam, & ut opprimerentur ii, qui ex Cilicum gente in armis essent, & ut hostis is, qui esset in Syria, sciret, exercitum populi Romani non modo non cedere his nuntiis allatis, sed etiam propius accedere, exercitum ad Taurum institui ducere. Sed, si quid apud vos auctoritas mea ponderis habet, in iis præsertim rebus, quas vos audistis, ego pæne cerno: magno opere vos & hortor, & moneo, ut his provinciis serius vos quidem, quam decuit, sed aliquando tamen consulatis. Nos quemadmodum instructos, & quibus præsidiis munitos ad tanti belli opinionem miseritis, non estis ignari: quod ego negotium non stultitia obcæcatus, sed verecundia deterritus, non recusavi. Neque enim unquam ullum periculum tantum putavi, quod subterfugere mallet, quam vestræ auctoritati obtemperare. Hoc autem tempore res sese sic habet, ut, nisi exercitum tantum, quantum ad maximum bellum mittere soletis, mature in has provincias miseritis, summum periculum sit, ne amittendæ sint omnes hæ provinciæ, quibus vectigalia populi Romani continentur. Quamobrem autem in hoc provinciali dilectu spem habeatis aliquam, causa nulla est: neque multi sunt; & diffugiunt qui sunt, metu oblato. Et, quod genus hoc militum sit, iudicavit vir fortissimus M. Bibulus in Asia; qui, cum vos ei permittis, dilectum habere noluerit. Nam sociorum auxilia propter acerbitatem, atque injurias imperii nostri, aut ita imbecilla sunt, ut non multum nos juvare possint; aut ita alienata a nobis, ut neque expectandum ab iis, neque committendum iis quidquam esse

videatur. Regis Deiotari, & voluntatem, & copias, quantæcumque sunt, nostras esse duco. Cappadocia est inanis. Reliqui reges, tyrannique, neque opibus satis firmi, nec voluntate sunt. Mihi in hac paucitate militum animus certe non deerit: spero ne consilium quidem. Quid casurum sit, incertum est. Utinam saluti nostræ consulere possimus! dignitati certe consulamus.

2. M. TULLIUS M. F. CICERO PROCOS. S. P. D. COSS.
PRAETT. TRIBB. PL. SENAT.

S. V. V. B. E. E. Q. V. Cum pridie kalend. Sext. in provinciam venissem, neque maturius propter itinerum, & navigationum difficultatem venire potuissem: maxime convenire officio meo, rei que publicæ conducere putavi, parare ea, quæ ad exercitum, quæque ad rem militarem pertinerent. Quæ cum essent a me cura magis, & diligentia, quam facultate, & copia, constituta: nuntii que & litteræ de bello a Parthis in provinciam Syriam illato, quotidie fere afferrentur: iter mihi faciendum per Lycaoniam, & per Hæuros, & per Cappadociam arbitratus sum. erat enim magna suspicio, Parthos, si ex Syria egredi, atque irrumpere in meam provinciam conarentur, iter eos per Cappadociam, quod ea maxime pateret, esse facturos. Itaque cum exercitu per Cappadociæ partem eam, quæ cum Cilicia continens est, iter feci: castraque ad Cybistra, quod oppidum est ad montem Taurum, locavi: ut Artualdes, rex Armenius, quocumque animo esset, sciret, non procul a suis finibus exercitum populi Romani esse: & Deiotarum, fidelissimum regem, atque amicissimum reipublicæ nostræ, maxime conjunctum haberem, cujus & consilio, & opibus adjuvari posset respublica. Quo cum in loco castra haberem, equitatumque in Ciliciam misissem, ut & meus adventus iis civitatibus, quæ in ea parte essent, nuntiatus, firmiores animos omnium faceret; & ego mature, quid ageretur in Syria, scire possem: tempus ejus tridui, quod in his castris morabar, in magno officio, & necessario mihi ponendum putavi. Cum enim vestra
aucto-

auctoritas intercessisset, ut ego regem Ariobarzanem, Euseben, & Philoromæum tuerer, ejusque regis salutem, incolumitatem, regnumque defenderem: regi regnoque præsidio essem: adjunxissetisque, salutem ejus regis, populo, senatuique magnæ curæ esse, quod nullo unquam de rege decretum esset a nostro ordine: existimavi me judicium vestrum ad regem deferre debere, eique præsidium meum, & fidem, & diligentiam polliceri: ut, quum salus ipsius, incolumitas regni mihi commendata esset a vobis, diceret, si quid vellet. Quæ cum essem in consilio meo cum rege locutus: initio ille orationis suæ vobis maximas, ut debuit, deinde etiam mihi gratias egit: quod ei permagnum, & perhonorificum videbatur, S. P. Q. R. tantæ curæ esse salutem suam: meque tantam diligentiam abhibere, ut & mea fides, & commendationis vestræ auctoritas perspici posset. Atque ille primo, quod mihi maximæ lætitiæ fuit, ita mecum locutus est, ut nullas insidias neque vitæ suæ, neque regno diceret, se aut intelligere fieri, aut etiam suspicari. Cum ego ei gratulatus essem, idque me gaudere dixissem; cohortatus, ut recordaretur casum illum interitus paterni, & vigilanter se tueretur, atque admonitu senatus consuleret salutem suam: tum a me discessit in oppidum Cybistra. Postero autem die cum Ariarathæ, fratre suo, & cum paternis amicis, majoribus natu, ad me in castra venit: perturbatusque, & flens, cum idem & frater faceret, & amici, meam fidem, vestram commendationem implorare cœpit. Cum admirarer, quid accidisset novi: dixit, ad se indicia manifestarum insidiarum esse delata, quæ essent ante adventum meum occultata, quod ii, qui ea patefacere possent, propter metum reticuisissent: eo autem tempore spe mei præsidii complures ea, quæ scirent, audacter ad se detulisse: in his amantissimum sui, summa pietate præditum, fratrem, dicere ea, quæ is me quoque audiente dicebat, se sollicitatum esse, ut regnare vellet: id vivo fratre suo accidere non potuisse: se tamen ante illud tempus eam rem numquam in medium, propter periculi metum, protulisse. Quæ cum

eum esset locutus: monui regem, ut omnem diligentiam ad se conservandum adhiberet; amicosque in patris ejus avique judicio probatos, hortatus sum, regis sui vitam, docti casu acerbissimo patris ejus, omni cura, custodiaque defenderent. Cum rex a me equitatum, cohortesque de exercitu meo postularer; etsi intelligebam, vestro senatus consulto non modo posse me id facere, sed etiam debere: tamen, cum respublica postularer, propter quotidianos ex Syria nuntios, ut quam primum exercitum ad Ciliciæ fines adducerem: cumque mihi rex, patefactis jam insidiis, non egere exercitu populi Romani, sed posse se suis opibus defendere videretur: illum cohortatus sum, ut in sua vita conservanda primum regnare disceret: a quibus perspexisset sibi insidias paratas, in eos uteretur jure regio: pœna afficeret eos, quos necesse esset: reliquos metu liberaret: præsidio exercitus mei ad eorum, qui in culpa essent, timorem potius, quam ad contentionem uteretur. fore autem, ut omnes, quum senatus consultum nossent, intelligerent, me regi, si opus esset, ex auctoritate vestra præsidio futurum. Ita confirmato illo, ex eo loco castra movi, iter in Ciliciam facere institui: cum hac opinione e Cappadocia discederem, ut consilio vestro, casu incredibili, ac pœne divino, regem, quem vos honorificentissime appellassetis, nullo postulante, quemque meæ fidei commendassetis, & cujus salutem magnæ vobis curæ esse decrevissetis, meus adventus præsentibus insidiis liberaret. Quod ad vos a me scribi, non alienum putavi, ut intelligeretis ex iis, quæ pœne acciderunt, vos multo ante, ne ea acciderent, providisse: eoque vos studiosius feci certiores, quod in rege Ariobarzane ea mihi signa videor virtutis, ingenii, fidei, benivolentiæque erga vos perspexisse, ut non sine causa tantam curam in ejus vos salutem diligentiamque videamini contulisse.

3.

M. T. C. M. CATONI, S. D.

CUM ad me legati, missi ab Antiocho Commageno, venissent in castra ad Iconium a. d. III non. Septembr, iique mihi nuntiassent, regis Parthorum filium, quo-

quocum esset nupta regis Armeniorum soror, ad Euphratem cum maximis Parthorum copiis multarumque præterea gentium magna manu venisse, Euphratenque jam transire cœpisse: dicique Armenium regem in Cappadociam impetum esse facturum: putavi, pro nostra necessitudine, me hoc ad te scribere oportere. Publice propter duas causas nihil scripsi; quod & ipsum Commagenum legati dicebant ad senatum statim nuntios, litterasque misisse: & existimabam, M. Bibulum proconsulem, qui circiter idus Sextiles ab Epheso in Syriam navibus profectus erat, quod secundos ventos habuisset, jam in provinciam suam pervenisse: cujus litteris omnia certiora perlatum iri ad senatum putabam. Mihi, ut in hujusmodi re, tantoque bello, maximæ curæ est, ut, quæ copiis, & opibus tenere vix possumus, ea mansuetudine, & continentia nostra, sociorum fidelitate teneamus. Tu velim, ut consuesti, nos absentes diligas, & defendas.

M. T. C. IMP. M. CATONI; S. D. 4.

SUMMA tua auctoritas fecit, meumque perpetuum de tua singulari virtute iudicium, ut magni mea interesse putarem, & res eas, quas gessissem, tibi notas esse, & non ignorari a te, qua æquitate, & continentia tuerer socios, provinciamque administrarem. His enim a te cognitis, arbitrabar, facilius me tibi, quæ vellem, probaturum. Cum in provinciam pridie kal. Sext. venissem, & propter anni tempus ad exercitum mihi confestim esse eundem viderem, biduum Laodiceæ fui; deinde Apameæ quattriduum; triduum Synadis; totidem dies Philomeli. Quibus in oppidis cum magni conventus fuissent, multas civitates acerbissimis tributis, & gravissimis usuris, & falso ære alieno liberavi. Cumque ante adventum meum seditione quadam exercitus esset dissipatus: quinque cohortes sine legato, sine tribuno militum, denique etiam sine centurione ullo apud Philomelum confedissent; reliquus exercitus esset in Lycaonia: M. Annejo legato imperavi, ut eas quinque cohortes ad reliquum exercitum duceret, coactoque in unum locum exer-

citu, castra in Lycaonia apud Iconium faceret. Quod cum ab illo diligenter esset actum: ego in castra a. d. vii kal. Septemb. veni: cum interea superioribus diebus ex senatusconsulto, & evocatorum firmam manum, & equitatum sane idoneum, & populorum liberorum, regumque sociorum auxilia voluntaria comparavissem. Interim cum, exercitu lustrato, iter in Ciliciam facere cœpisssem: kal. Septemb. legati a rege Commageno ad me missi, pertumultuose, neque tamen non vere, Parthos in Syriam transisse nuntiaverunt. Quo audito, vehementer sum commotus cum de Syria, tum de mea provincia, de reliqua denique Asia. Itaque exercitum mihi ducendum per Cappadociæ regionem eam, quæ Ciliciam attingeret, putavi. Nam si me in Ciliciam demissem, Ciliciam quidem ipsam propter montis Amani naturam facile tenuissem: (Duo sunt enim aditus in Ciliciam ex Syria; quorum uterque parvis præfidiis propter angustias intercludi potest, nec est quidquam Cilicia contra Syriam munitius) sed me Cappadocia movebat: quæ pater a Syria, regesque habet finitimos, qui etiamsi sunt amici nobis, tamen aperte Parthis inimici esse non audent. Itaque in Cappadocia extrema non longe a Tauro apud oppidum Cybistra castra feci, ut & Ciliciam tuerer, & Cappadociam tenens, nova finitimorum concilia impedirem. Interea in hoc tanto motu, tantaque expectatione maximi belli, rex Dejotarus, cui non sine causa plurimum semper & meo, & tuo, & senatus iudicio tributum est, vir cum benivolentia, & fide erga populum Romanum singulari, tum præsentia & animi, & consilii, legatos ad me misit, se cum omnibus suis copiis in mea castra esse venturum. Cujus ego studio, officioque commotus, egi ei per litteras gratias: idque ut maturaret, hortatus sum. Cum autem ad Cybistra propter rationem belli quinque dies essem moratus: regem Ariobarzanem, cujus salutem a senatu, te auctore, commendatam habebam, præsentibus insidiis nec opinantem liberavi: neque solum ei saluti fui; sed etiam curavi, ut cum auctoritate regnaret, Metram, & eum, quem tu diligenter mihi commendas,

daras,

daras, Athenæum, importunitate Athenaidis exilio
 multatos, maxima apud regem auctoritate, gratiaque
 constitui. Cumque magnum bellum in Cappadocia con-
 citaretur, si sacerdos armis se, quod facturus putaba-
 tur, defenderet, adolescens & equitatu, & peditatu,
 & pecunia paratus, & toto, iis qui novari aliquid
 volebant; perfecit, ut e regno ille discederet: rexque
 sine tumultu, ac sine armis, omni auctoritate aulæ
 communita, regnum cum dignitate obtineret. Inter-
 ea cognovi multorum litteris, atque nuntiis, magnas
 Parthorum copias & Arabum, ad oppidum Antio-
 cheam accessisse, magnumque eorum equitatum, qui
 in Ciliciam transisset, ab equitatu meorum turmis, &
 a cohorte pratoria, quæ erat Epiphaneæ præsidii cau-
 sa, occisione occisum. Quare cum viderem a Cappadocia
 Parthorum copias averfas, non longe a finibus esse Cili-
 ciæ: quam potui maximis itineribus ad Amanum exer-
 citum duxi. Quo ut veni, hostem ab Antiochea recess-
 sisse, Bibulum Antiocheæ esse cognovi: Dejotarum-
 que confestim jam ad me venientem cum magno, &
 firmo equitatu, & peditatu, & cum omnibus suis co-
 piis, certiozem feci, non videri esse causam, cur
 abesset a regno: meque ad eum, si quid novi forte acci-
 disset, statim litteras, nuntiosque missurum esse. Cum-
 que eo animo venissem, ut utrique provinciæ, si ita
 tempus ferret, subvenirem: tum id, quod jam ante
 statueram, vehementer interesse utriusque provinciæ,
 pacare Amanum, & perpetuum hostem ex eo monte
 tollere, agere perrexi. Cumque me discedere ab eo
 monte simulassem, & alias partes Ciliciæ petere, abes-
 semque ab Amano iter unius diei, & castra apud
 Epiphaneam fecissem: a. d. quartum idus Octobres,
 cum advesperasceret, expedito exercitu ita noctu iter feci,
 ut a. d. tertium idus Octobres, cum lucisceret in Amanum
 ascenderem; distributisque cohortibus, & auxiliis, cum
 aliis Q. frater, legatus, mecum simul; aliis C. Pon-
 tinus, legatus; reliquis M. Annejus, & L. Tullejus,
 legati præessent; plerosque nec opinantes oppressimus,
 qui occisi, captique sunt, interclusi fuga. Eranam
 autem, quæ fuit non vici instar, sed urbis, quod

erat Amani caput; itemque Sepyram, & Commorin acriter, & diu repugnantibus, Pontinio illam partem Amani tenente, ex antelucano tempore, usque ad horam diei decimam, magna multitudine hostium occisa, cepimus: castellaque sex capta: complura incendimus. His rebus ita gestis, castra in radicibus Amani habuimus apud Aras Alexandri quatrimum: & in reliquis Amani delendis, agrisque vastandis, quæ pars ejus montis meæ provinciæ est, id tempus omne consumimus. Confectis his rebus, ad oppidum Eletherocilium Pindenissum exercitum adduxi: quod cum esset altissimo, et munitissimo loco, ab iisque incoleretur, qui ne regibus quidem umquam paruisent: cum & fugitivos reciperent, & Parthorum adventum acerrime expectarent; ad existimationem imperii pertinere arbitratus sum, comprimere eorum audaciam; quo facilius etiam ceterorum animi, qui alieni essent ab imperio nostro, frangerentur. Vallo, & fossa circumdedi: sex castellis, castrisque maximis sepsi: aggere, vineis, turribus oppugnavi: ususque tormentis multis, multis sagittariis, magno labore meo, sine ulla molestia sumtve sociorum, septimo quinquagesimo die rem confeci: ut omnibus partibus urbis disturbatis, aut incensis, compulsi in potestatem meam pervenirent. His erant finitimi pari scelere, & audacia Tibarani: ab his, Pindenisso capto, obsides accepi: exercitum in hiberna dimisi. Q. fratrem negotio præposui, ut in vicis aut captis, aut male pacatis exercitus collocaretur. Nunc velim tibi sic persuadeas, si de his rebus ad senatum relatum sit, me existimaturum, summam mihi laudem tributam, si tu honorem meum sententia tua comprobaris. Idque, etsi talibus de rebus gravissimos homines & rogare solere, & rogari scio, tamen admonendum potius te a me, quam rogandum puto. Tu es enim is, qui me tuis sententiis læpissime ornasti: qui oratione, qui prædicatione, qui summis laudibus in senatu, in concionibus ad cælum extulisti: cujus ego semper tanta esse verborum pondera putavi, ut uno verbo tuo cum mea laude conjuncto, omnia adsequi me arbitrarer. Te denique memini, cum cuidam

cla-

clarissimo, atque optimo viro supplicationem non decerneres, dicere, te decreturum, si referretur ob eas res, quas is consul in urbe gessisset. Tu idem mihi supplicationem decrevisti togato, non ut multis, republica bene gesta, sed ut memini republica conservata. Mitto, quod invidiam, quod pericula, quod omnes meas tempestates, & subieris, & multo etiam magis, si per me licuisset, subire paratissimus fueris: quod denique inimicum meum, tuum inimicum putaris: cujus etiam interitum, ut facile intelligerem, mihi quantum tribueres, Milonis causa in senatu defendenda, approbaris. A me autem hæc sunt profecta, quæ ego in beneficii loco non pono, sed in veri testimonii, atque iudicii; ut præstantissimas tuas virtutes non tacitus admirarer: (quis enim idem non facit?) sed in omnibus orationibus, sententiis dicendis, causis agendis, omnibus scriptis, Græcis, Latinis, omni denique varietate litterarum mearum, te non modo iis, quos vidissemus, sed iis, de quibus audissemus, omnibus anteferrem. Quæres fortasse, quid sit, quod ego hoc nescio quid gratulationis, & honoris a senatu, tanti æstimem. Agam jam tecum familiariter, ut est & studiis, & officiis nostris mutuis, & summa amicitia dignum, & necessitudine etiam paterna. Si quisquam fuit umquam remotus & natura, & magis etiam, ut mihi quidem sentire videor, ratione, atque doctrina, ab inani laude, & sermonibus vulgi, ego profecto is sum. Testis est consularis meus: in quo, sicut in reliqua vita, fateor, ea me studiose secutum, ex quibus vera gloria nasci posset, ipsam quidem gloriam per se numquam putavi expetendam. Itaque & provinciam ornatam, & spem non dubiam triumphum, neglexi. Sacerdotium denique, cum (quemadmodum te existimare arbitror) non difficillime consequi possem, non appetivi. Idem post injuriam acceptam, quam tu reipublicæ calamitatem semper appellas, meam non modo non calamitatem, sed etiam gloriam, studui quam ornatissima senatus, populique Romani de me iudicia intercedere. Itaque & augur postea fieri volui, quod antea neglexeram: & cum honorem, qui

a 16-

a senatu tribui rebus bellicis solet, neglectum a me olim, nunc mihi expetendum puto. Huic meæ voluntati, in qua inest aliqua vis desiderii, ad sanandum vulnus injuriæ, ut faveas, adjutorque sis, quod paullo ante me negaram rogaturum, vehementer te rogo: sed ita, si non jejunum hoc nescio quid, quod ego gessi, & contemnendum videbitur, sed tale, atque tantum, ut multi nequaquam paribus rebus honores summos a senatu consecuti sint. Equidem etiam mihi illud animum advertisse videor: (scis enim, quam attente te audire soleam) te non tam res gestas, quam mores, instituta, atque vitam imperatorum spectare solere, in habendis, aut non habendis honoribus. Quod si in mea causa considerabis, reperies, me exercitu imbecillo contra metum maximi belli, firmissimum præsidium habuisse, æquitatem, & continentiam. His ego subsidiis easum consecutus, quæ nullis legionibus consequi potuissem: ut ex alienissimis sociis amicissimos, ex infidelissimis firmissimos redderem, animosque novarum rerum expectatione suspensos, ad veteris imperii benivolentiam traducerem. Sed nimis hæc multa de me, præsertim ad te, a quo uno omnium sociorum querelæ audiuntur: cognosces ex iis, qui meis institutis se recreatos putant. Cumque omnes uno prope consensu de me apud te ea, quæ mihi optatissima sunt, prædicabunt: tum duæ maximæ clientelæ tuæ, Cyprus insula, & Cappadociæ regnum, tecum de me loquentur. Puto etiam regem Dejotarum, qui unum tibi est maxime necessarius. Quæ si etiam majora sunt: & in omnibus sæculis pauciores viri reperti sunt, qui suas cupiditates, quam qui hostium copias vincerent: est profecto tuum, cum ad res bellicas hæc, quæ rariora, & difficiliora sunt, genera virtutis adjunxeris, ipsæ etiam illas res gestas, justiores esse, & majores putare. Extremum illud est, ut, quasi diffidens rogationi meæ, philosophiam ad te allegem: qua nec mihi carior ulla unquam res in vita fuit, nec hominum generi majus a diis munus ullum est datum. Hæc igitur, quæ mihi tecum communis est, societas studiorum atque artium nostrarum, quibus a pueritia dediti, ac divincti, soli pro-

pro-

propemodum nos philosophiam illam veram, & antiquam, quæ quibusdam otii esse, ac desidiæ videtur, in forum atque in rempublicam, atque in ipsam aciem pæne dōduximus: tecum agit de mea laude, cui negari a Catone fas esse non puto. Quamobrem tibi sic persuadeas, velim: si mihi tua sententia tributus honos ex meis litteris fuerit, me sic existimaturum, cum auctoritate tua, tum benivolentia erga me, mihi, quod maxime cupierim, contigisse. Vale.

M. CATO, M. T. C. IMP. S. P. D. 5.

QUOD & respublica me, & nostra amicitia hortatur, libenter facio, ut tuam virtutem, innocentiam, diligentiam, cognitam in maximis rebus, domi rogati, armati foris, pari industria administrare gaudeam. Itaque, quod pro meo iudicio facere potui, ut innocentia, consilioque tuo defensam provinciam, servatum Ariobarzanis cum ipso rege regnum, sociorum revocatam ad studium imperii nostri voluntatem, sententia mea, & decreto laudarem, feci. Supplicationem decretam, si tu, qua in re nihil fortuito, sed summa tua ratione, & continentia, reipublicæ provisum est, diis immortalibus gratulari nos, quam tibi referre acceptum mavis, gaudeo. Quod si triumphii prærogativam putas, supplicationem, & idcirco casum potius, quam te laudari mavis: neque supplicationem sequitur semper triumphus, & triumpho multo clarius est, senatum iudicare, potius mansuetudine, & innocentia imperatoris, provinciam, quam vi militum, aut benignitate deorum retentam, atque conservatam esse: quod ego mea sententia censebam. Atque hæc ego idcirco ad te contra consuetudinem meam pluribus scripsi, ut, quod maxime volo, existimes me laborare, ut tibi persuadeam, me & voluisse de tua maiestate, quod amplissimum sim arbitratus; & quod tu maluisti, factum esse gaudere. Vale, & nos dilige, & instituto itinere severitatem, diligentiamque sociis, & reipublicæ præsta.

M. T. C.

6.

M. T. C. M. CATONI, S. P. D.

LAETUS sum laudari me, inquit Hector, opinor apud Nævium, abs te, pater, a laudato viro. Ea est enim profecto jucunda laus, quæ ab iis proficitur, qui ipsi in laude vixerunt. Ego vero vel gratulatione litterarum tuarum, vel testimoniis sententiæ dictæ, nihil est, quod me non affecutum putem. Idque mihi cum amplissimum, tum gratissimum est, te libenter amicitia dedisse, quod liquido veritati dares. Et, si non modo omnes, verum etiam multi Catones essent in civitate nostra, in qua unum existisse mirabile est: quem ego currum, aut quam lauream cum tua laudatione conferrem? Nam ad meum sensum, & ad illud sincerum, ac subtile iudicium, nihil potest esse laudabilius, quam ea tua oratio, quæ est ad me perscripta a meis necessariis. Sed causam meæ voluntatis, non enim dicam cupiditatis, exposui tibi superioribus litteris: quæ etiam si parum justa tibi visa est, hanc tamen habet rationem, non ut nimis concupiscendus honos: sed tamen, si deferatur a senatu, minime aspernandus esse videatur. Spero autem, illum ordinem, pro meis ob rempublicam susceptis laboribus, me non indignum honore, usitato præsertim, existimaturum. Quod si ita erit, tantum ex te peto, quod amicissime scribis, ut, cum tuo iudicio, quod amplissimum esse arbitraris, mihi tribueris; si id, quod maluero, accidit, gaudeas. Sic enim fecisse te, & sensitse & verius scripsisse video: resque ipsa declarat, tibi illum honorem nostrum supplicationis jucundum fuisse, quod scribendo affuisti. Hæc enim senatus consulta non ignoro ab amicissimis ejus, cujus de honore agitur, scribi solere. Ego, ut spero, te propediem videbo, atque utinam republica meliore, quam timeo!

7. M. T. C. PROCOS. C. MARCELLO, COS. DESIGN.
S. P. D.

MAXIMA sum lætitia affectus, cum audivi, te consulem factum esse; eumque honorem tibi deos
for-

fortunare volo, atque a te pro tua, parentisque tui dignitate administrari. Nam cum te semper amavi; dilexique, tum mei amantissimum cognovi in omni varietate rerum mearum; tum patris tui pluribus beneficiis, vel defensus tristibus temporibus, vel ornatus secundis; & sum torus vester, & esse debeo: cum præsertim matris tuæ, gravissimæ, atque optimæ fæminæ, majora erga salutem, dignitatemque meam studia, quam erant a muliere postulanda, perspexerim. Quapropter a te peto in majorem modum, ut me absentem diligas, atque defendas.

M. T. C. PROC. MARCELLO, COLLEGAE, S. P. D. 8.

MARCELLUM tuum, consulem factum, teque ea lætitia affectum esse, quam maxime optasti, mirandum in modum gaudeo: idque cum ipsius causa, tum quod te omnibus secundissimis rebus dignissimum judico: cujus erga me singularem benivolentiam vel in labore meo, vel in honore perspexi: totam denique domum vestram vel salutis, vel dignitatis meæ studiosissimam, cupidissimamque cognovi. Quare gratum mihi feceris, si uxori tuæ Iunæ, gravissimæ, atque optimæ fæminæ, meis verbis eris gratulatus. A te id, quod suesti, peto, me absentem diligas, atque defendas.

M. T. C. PROCOS. M. MARCELLO, COS. S. P. D. 9.

TE & pietaris in tuos, & animi in rempublicam, & clarissimi, atque optimi consulatus, C. Marcello consule facti, fructum cepisse, vehementer gaudeo. Non dubito, quid præsentis sentiant. nos quidem longinqui, & a te ipso missi in ultimas gentes, ad cælum mehercule tollimus verissimis, ac justissimis laudibus. Nam cum te a pueritia tua unice dilexerim, tuque me in omni genere semper amplissimum esse & volueris, & judicaris: tum hoc vel tuo facto, vel populi Romani de te judicio multo acrius, vehementiusque diligo: maximaque lætitia afficior, cum ab hominibus prudentissimis, virisque optimis, omnibus dictis, factis, studiis, institutis, vel me tui similem esse audio, vel te
mei.

mei. Unum vero si addis ad præclarissimas res consulatus tui, ut aut mihi succedat quam primum aliquis, aut ne quid accedat temporis ad id, quod tu mihi & senatus consulto, & lege finisti; omnia me per te consecutum putabo. Cura ut valeas, & me absentem diligas, atque defendas. Quæ mihi de Parthis nuntiata sunt, quia non putabam a me etiam nunc scribenda esse publice, propterea ne pro familiaritate quidem nostra volui ad te scribere: ne, cum ad consulem scripsissem, publice viderer scripsisse.

IO. M. T. C. IMP. C. MARCELLO, C. F. COS. DESIGN.
S. P. D.

QUUM id accidit, quod mihi maxime fuit optatum ut omnium Marcellorum, Marcellinorum etiam, (mirificus enim generis, ac nominis vestri fuit erga me semper animus) quum ergo ita accidit, ut omnium vestrum studio tuus consulatus satisfacere posset, in quem meæ res gestæ, lausque, & honos earum potissimum incidere: peto a te id, quod facillimum factu est, non aspernante, ut confido, senatu, ut quam honorificentissimum senatus consultum, literis meis recitatis, faciendum cures. Si mihi tecum minus esset, quam est cum tuis omnibus, allegarem ad te illos, a quibus intelligis me præcipue diligi. Patris tui beneficia in me sunt amplissima, neque enim saluti meæ, neque honori amicior quisquam dici potest, Frater tuus quanti me faciat, temperque fecerit, esse hominem, qui ignoret, arbitror neminem. Domus tua denique, tota me semper omnibus summis officiis prosecuta est, Neque vero tu in me diligendo cuiquam concessisti tuorum. Quare a te peto in majorem modum, ut me per te quam ornatissimum velis esse: meamque & in supplicatione decernenda, & in ceteris rebus estimationem satis tibi esse commendatam putes.

II. M. T. C. IMP. C. MARCELLO, COS. DESIGN.
S. P. D.

QUANTAE curæ tibi meus honos fuerit, & quam idem exstiteris consul in me ornando, & ampli-
ficand-

ficando, qui fueras semper cum parentibus tuis, & cum tota domo, etsi res ipsa loquebatur, cognovi tamen ex meorum omnium litteris. Itaque nihil est tantum, quod ego non tua causa debeam, facturisque sim cum studiose ac libenter. Nam magni interest, cui debeas, debere autem nemini malui, quam tibi: cui me cum studia communia, beneficia paterna, tuaque iam ante conjunxerant: tum accedit, mea quidem sententia, maximum vinculum, quod ita rempublicam geris, atque gessisti, qua mihi carius nihil est, ut, quantum tibi omnes boni debeant, quo minus tantumdem ego unus debeam, non reculem. Quamobrem tibi velim hi sint exitus, quos mereris, & quos fore confido. Ego, si me navigatio non morabitur, quæ incurrebat in ipsos Etesias, propediem te, ut spero, videbo.

M. T. C. IMP. L. PAULLO, COS. DESIGN. S. P. D. 12.

ETSI mihi numquam fuit dubium, quin te populus Romanus pro tuis summis in rempublicam meritis, & pro amplissima familiæ dignitate, summo studio, cunctis suffragiis consulem facturum esset: tamen incredibili lætitia sum affectus, cum id mihi nuntiatum est; eumque honorem tibi deos fortunare volo, a teque ex tua, majorumque tuorum dignitate administrari. Atque utinam præsens illum diem mihi optatissimum videre potuissem, proque tuis amplissimis erga me studiis, atque beneficiis tibi operam meam, studiumque navare! Quam mihi facultatem quum hic nec opinatus, & improvisus provinciæ casus eripuit: tamen, ut te consulem rempublicam pro tua dignitate gerentem videre possim, magnopere a te peto, ut operam des, efficias, ne quid mihi fiat injuriæ, neve quid temporis ad meum annum munus accedat. Quod si feceris, magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedet.

M. T. C. IMP. L. PAULLO, COS. S. P. D. 13.

MAXIME mihi fuit optatum Romæ esse tecum, multas ob causas, sed præcipue, ut & in petendo,
&

& in gerendo consulatu meum tibi debitum studium perspicere posses. Ac petitionis quidem tuæ ratio mihi semper fuit explorata: sed tamen navare operam volebam. In consulatu vero cupio equidem te minus habere negotii: sed moleste fero, me consulem studium tuum adolescentis perspexisse; te meum, cum id ætatis sim, perspicere non posse. Sed ita fato nescio quo contigisse arbitror, ut tibi ad me ornandum semper detur facultas; mihi ad remunerandum nihil suppetat, præter voluntatem. Ornasti consulatum, ornasti reditum meum. Incidit meum tempus rerum gerendarum in ipsum consulatum tuum. Itaque cum & tua summa amplitudo, & dignitas, & meus magnus honos, magnaque existimatio postulare videatur, ut a te plurimis verbis contendam, ac petam, ut quam honorificentissimum senatus consultum de meis rebus gestis faciendum cures: non audeo vehementer a te contendere, ne aut ipse tuæ perpetuæ consuetudinis erga me oblitus esse videar, aut te oblitum purem. Quare, ut te velle arbitror, ita faciam: atque ab eo, quem omnes gentes sciunt de me optime meritum, breviter petam. Si alii consules essent, ad te potissimum, Paulle, mitterem, ut eos mihi quam amicissimos redderes. nunc, cum tua summa potestas, summaque auctoritas, notaque omnibus nostra necessitudo sit, vehementer te rogo, ut & quam honorificentissime cures decernendum de meis rebus gestis, & quam celerrime. Dignas res esse honore, & gratulatione, cognosces ex iis litteris, quas ad te, & collegam, & senatum publice misi: omniumque mearum reliquarum rerum, maximeque existimationis meæ procuracionem susceptam velim habeas. In primisque tibi curæ sit, quod abs te superioribus quoque litteris petivi, ne mihi tempus prorogetur. Cupio te consulem videre, omniaque spero, cum absens, tum etiam præsens te consule assequi. Vale,

14. M. T. C. IMP. C. CASSIO, PROQUAEST. S. P. D.

M. FABIIUM quod mihi amicum tua commenda-
tione das, nullum in eo facio quæstum. Multi
enim anni sunt, cum ille in ære meo est, & a me
dili-

diligitur propter summam suam humanitatem, & observantiam. Sed tamen quod ab eo egregie diligeris, multo amicior ei sum factus. Itaque quamquam profecerunt litteræ tuæ: tamen aliquanto plus commendationis apud me habuit animus ipsius erga te, mihi perspectus, & cognitus. Sed de Fabio faciemus studiose, quæ rogas: tu multis de causis vellem me convenire potuisses: primum, ut te, quem jamdiu plurimi facio, tanto intervallo viderem: deinde, ut tibi, quod feci per litteras, possem præsens gratulari: tum, ut quibus de rebus vellemus, tu tuis, ego meis, inter nos communicarem: postremo, ut amicitia nostra, quæ summis officiis ab utroque culta est, sed longis intervallis temporum interruptam consuetudinem habuit, confirmaretur vehementius. Id quum non accidit, utemur bono litterarum, & eadem fere absentes, quæ, si coram essemus, consequemur. Unus scilicet fructus, qui in te videndo est, percipi litteris non potest, alter, gratulationis est, is quidem exilior, quam si tibi teipsum intuens gratularer. Sed tamen & feci ante, & facio nunc, tibi que cum pro rerum magnitudine, quas gessisti, tum pro opportunitate temporis gratulor, quod te de provincia decedentem summa laus, & summa gratia provinciæ prosecuta est. Tertium est, ut id, quod de nostris rebus coram communicassemus inter nos, conficiamus idem litteris. Ego ceterarum rerum causa tibi Romam properandum magnopere censeo. Nam & ea, quæ reliqui, tranquilla de te erant: & hac tua recenti victoria tanta, clarum adventum tuum fore intelligo. Sed si qua sunt onera tuorum, si tanta sunt, ut ea sustinere possis, propera: nihil tibi erit lautius, nihil gloriosius, sin majora: considera, ne in alienissimum tempus cadat adventus tuus. Hujus rei totum consilium tuum est. tu enim scis, quid sustinere possis. Si potes: laudabile, atque populare est, sin plane non potes: absens hominum sermones facilius sustinebis. De me autem idem tecum his ago litteris, quod superioribus egi, ut omnes suos nervos in eo contendas, ne quid mihi ad hanc pro-

provinciam, quam & senatus, & populus annuam esse voluit, temporis prorogetur. Hoc a te ita contendo, ut in eo fortunas meas positas putem. Habes Paulum nostrum nostri cupidissimum. est Curio: est Furnius. Sic velim enitare, quasi in eo sint mihi omnia. Extremum illud est de iis, quæ proposueram, confirmatio nostræ amicitia: de qua pluribus verbis nihil opus est. Tu puer me appetisti: ego autem semper ornamento te mihi fore duxi. Fuiſti etiam præſidio tristiſſimis meis temporibus. accessit post tuum discesſum familiaritas mihi cum Bruto tuo maxima. Itaque in vestro ingenio, & industria mihi plurimum & suavitas, & dignitatis constitutum puto. Id tu, ut tuo studio confirmes, te vehementer rogo: litterasque ad me, & continuo mittas, & cum Romam veneris, quam sapissime.

15.

M. T. C. CASSIO, S. P. D.

ETSI uterque nostrum spe pacis, & odio civilis sanguinis abesse a belli pertinacia voluit: tamen, quum ejus consilii princeps ego fuisse videor, plus fortasse tibi præstare ipse debeo, quam a te expectare. Etsi, ut sæpe soleo mecum recordari, sermo familiaris meus tecum, & item mecum tuus, adduxit utrumque nostrum ad id consilium, ut uno prælio putarem, si non totam causam, at certe nostrum judicium definiri convenire. Neque quisquam hanc nostram sententiam vere umquam reprehendit, præter eos, qui arbitrantur melius esse, deleri omnino rempublicam, quam imminutam, & debilitatam manere. Ego autem ex interitu ejus nullam spem scilicet mihi proponebam: ex reliquiis magnam. Sed ea sunt consecuta, ut magis mirum sit, accidere illa potuisse, quam nos non vidisse ea futura; nec, homines cum essemus, divinare potuisse. Equidem fateor meam conjecturam hanc fuisse, ut illo quasi quodam fatali prælio facto, & victores communi saluti contuli vellent, & victi suæ; utrumque autem propositum esse arbitrari in celeritate victoris. Quæ si fuisset, eandem clementiam experta esset Africa, quam cognovit Asia; quam etiam Achaja, & , ut opi-
nor,

nor, ipso legato, ac deprecatore. Amissis autem temporibus, quæ plurimum valent, præsertim in bellis civilibus, interpositus annus alios induxit, ut victoriam sperarent; alios, ut ipsum vincî contemnerent. Atque horum malorum omnium culpam fortuna sustinet. Quis enim aut Alexandrini belli tantam moram huic bello adjunctum iri, aut nescio quem istum Pharnacem Asiæ terrorem illaturum putaret? Nos tamen in consilio pari, casu dissimili usi sumus. tu enim eam partem petisti, ut & consiliis interesses, & quod maxime curam levat, futura animo prospicere posses. ego, qui festinavi, ut Cæsarem in Italia viderem, (sic enim arbitrabamur) eumque multis honestissimis viris conservatis redeuntem, ad pacem currentem, ut ajunt, incitarem: ab illo longissime & absum, & afui. Verfor autem in gemitu Italiæ, & in urbis miserrimis querelis: quibus aliquid opis fortasse ego pro mea, tu pro tua, pro sua quisque parte ferre potuisset, si auctor affuisset. Quare velim pro tua perpetua erga me benivolentia, scribas ad me; quid videas, quid sentias, quid expectandum, quid agendum nobis existimes. Magni erunt mihi tuæ litteræ: atque utinam primis illis, quas Luceria miseris, paruissem! sine ulla enim molestia dignitatem meam tenuissem. Vale.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

16.

PUTO te jam suppedere, cum hæc tertia etiam epistola ante operis sit, quam tu scidulam aut litteram. sed non urgeo. longiores enim expectabo, vel potius exigam. Ego, si semper haberem, cui darem, vel ternas in hora darem. Fit enim nescio quid, ut quasi coram adesse videare, cum scribo aliquid ad te: neque id καὶ εἰδῶλων φαντασίας, ut dicunt tui amici novi: qui putant etiam διανοητικὰς φαντασίας spectris Catiianis excitari. Nam, ne te fugiat, Catius Insuber, Epicureus, qui nuper est mortuus, quæ ille Gargetius, etiam ante Democritus, εἰδῶλα, hic spectra nominat. His autem spectris etiam si oculi possent ferri, quod vel iis ipsa occurrunt: animus qui possit.

R

EGO

ego non video. Doceas tu me oportebit, cum salvus veneris, in meane potestate ut sit spectrum tuum, ut, simulac mihi collibirum sit de te cogitare, illud occurrat: neque solum de te, qui mihi hæres in medullis; sed, si insulam Britanniam cœpero cogitare, ejus εἰδωλον mihi advolabit ad pectus. Sed hæc posterius, tento enim te, quo animo accipias, si enim stomachabere, & moleste feres, plura dicemus; postulabimusque, ex qua hæresi, vi, hominibus armatis, dejectus sis, in eam restituare. In hoc interdicto non solet addi, in hoc anno. Quare si jam biennium, aut triennium est, cum virtuti nuntium remisisti, delinitus illecebris voluptatis: in integro res nobis erit: quamquam qui cum loquor? cum uno fortissimo viro: qui postea, quam forum attigisti, nihil fecisti, nisi plenissimum amplissimæ dignitatis. In ista ipsa αἰγίσσει metuo ne plus nervorum sit, quam ego putarim, si modo eam tu probas. Quid tibi in mentem venit? inquit: quia nihil habebam aliud, quod scriberem. De republica enim nihil scribere possum, neque enim quod sentio, libet scribere.

17. M. T. C. C. CASSIO, S. P. D.

PRAEPOSTEROS habes tabellarios; etsi me quidem non offendunt: sed tamen cum a me discedunt, flagitant litteras, cum ad me veniunt, nullas afferunt. atque idipsum facerent commodius, si mihi aliquid spatii ad scribendum darent: sed petasati veniunt: comites ad portam exspectare dicunt. Ergo ignosces: alteras habebis, has breves, sed exspecta πάντα περι πάντων. Etsi quid ego me tibi purgo, cum tui ad me inanes veniant; ad te cum epistolis revertantur? Nos hic (tamen ad te scribam aliquid) D. Sullam patrem mortuum habebamus. alii a latronibus, alii cruditate dicebant, populus non curabat, combustum enim esse constabat. hoc tu pro sapientia tua feres æquo animo, quamquam πρόσωπον πάλευς amisimus. Cæsarem putabant moleste laturum, verentem, ne hasta refrixisset. Mindius Marcellus, & Attius pigmentarius valde gaudebant, se adversarium perdidisse. De Hispania novi nihil;

nihil: sed exspectatio valde magna: rumores tristiores, sed ἀδέσποτοι. Pansa noster paludatus a. d. III kalend. Jan. profectus est, ut quivis intelligere posset id, quod tu nuper dubitare cœpisti, τὸ καλὸν δι' αὐτὸ αἰρετὸν esse. Nam quod multos miseris levavit, & quod se in his malis hominem præbuit, mirabilis eum virorum bonorum benivolentia profecuta est. Tu quod adhuc Brundisii moratus es, valde probo, & gaudeo: & mehercule puto te sapienter facturum, si ἀκινόσπεδος fueris. Nobis quidem, qui te amamus, erit gratum, & amabo te, cum dabis posthac aliquid domum litterarum, mei memineris. Ego numquam quemquam ad te, cum sciam, sine meis litteris ire patiar.

M. T. C. C. CASSIO, S. P. D. 18.

LONGIOR epistola fuisset, nisi eo ipso tempore petita esset a me, cum jam iretur ad te. longior etiam, si φλυαρὸν aliquem habuisset. nam σπερδάζειν, sine periculo vix possumus. Ridere igitur, inquires, possumus. Non mehercule facillime. verumtamen aliam aberrationem a molestiis nullam habemus. Ubi igitur, inquires, philosophia? tua quidem in culina, mea molesta est, pudet enim servire. Itaque facio me alias res agere, ne conviciū Platonis audiam. De Hispania nihil adhuc certi, nihil omnino novi. Te abesse, mea causa moleste fero, tua gaudeo. Sed flagitat tabellarius. Valebis igitur, meque, ut a puero fecisti, amabis.

C. CASSIUS M. T. C. S. P. D. 19.

S. V. B. Non mehercule in hac mea peregrinatione quidquam libentius facio, quam scribo ad te. videor enim cum præsentem loqui, & joculari. Nec tamen hoc usa venit propter spectra Catiana: pro quo tibi proxima epistola tot rusticos Stoicos regeram, ut Catium Athenis natum esse dicas. Pansam nostrum secunda voluntate hominum paludatum ex urbe exisse, cum ipsius causa gaudeo, tum mehercule etiam omnium nostrum. Spero enim, homines intellecturos, quan-

to sit omnibus odio crudelitas, & quanto amori probitas, & clementia: atque ea, quæ maxime mali petant, & concupiscant, ad bonos pervenire. Difficile est enim persuadere hominibus, τὸ καλὸν δι' αὐτὸ αἰρετὸν esse; ἡδονὴν vero, & ἀταραξίαν virtute, justitia, τῷ καλῷ parari, & verum, & probabile est. Ipse enim Epicurus, a quo omnes Catii, & Amasini, mali verborum interpretes, proficiscuntur, dicit: ἅκ' ἔστιν ἡδέως, ἀνευ τῆς καλῆς καὶ δικαίως ζῆν. Itaque & Pansa, qui ἡδονὴν sequitur, virtutem retinet: & ii, qui a nobis φιλήδονοι vocantur, sunt φιλόκαλοι, καὶ φιλοδίκαιοι, omnesque virtutes & colunt, & retinent. Itaque Sulla, cujus judicium probare debemus, cum dissentire philosophos videret, non quæsit, quid bonum esset, omnia bona coemit: cujus ego mortem forti mehercules animo tuli. Nec tamen Cæsar diutius nos eum desiderare patietur, nam habet damnatos, quos pro illo nobis restituat: nec ipse sectorem desiderabit, cum filium viderit. Nunc, ut ad rempublicam redeam, quid in Hispaniis geratur, rescribe. Peream, nisi sollicitus sum, ac malo veterem, & clementem dominum habere, quam novum & crudelem experiri. Scis, Cnæus quam sit fatuus: scis, quomodo crudelitatem, virtutem putet: scis, quam se semper a nobis derisum putet. Vereor, ne nos rustice gladio velit ἀντιμνηστῆσαι. Quid fiat, si me diligis, rescribe. Hui, quam velim scire, utrum ista sollicito animo, an soluto legas! sciam enim eodem tempore, quid me facere oporteat. Ne longior sim, vale: & me, ut facis, ama. Si Cæsar vicit, celeriter me exspecta.

20. M. T. C. TREBONIO, P. S. D.

ORATOREM meum (sic enim inscripsi) Sabino tuo commendavi. Natio me hominis impulit, ut ei recte putarem: nisi forte candidatorum licentia hic quoque usus, hoc subito cognomen arripuit. et si modestus ejus vultus, sermoque constans, habere quidam a Curibus videbatur. Sed de Sabino satis. Tu, mi Treboni, quum ad amorem meum aliquantum olim

disc-

discedens addidisti; quo tolerabilius feramus igniculum desiderii tui, crebris nos litteris appellato: atque ita, si idem fiat a nobis. quamquam duæ causæ sunt, cur tu frequentior in isto officio esse debeas, quam nos: primum, quod olim solebant, qui Romæ erant, ad provinciales amicos de republica scribere: nunc tu nobis scribas oportet. Res enim publica istic est: deinde, quod nos aliis officiis tibi absenti satisfacere possumus: tu nobis, nisi litteris, non video, quæ alia satisfacere possis. Sed cetera scribes ad nos postea. Nunc hæc primo cupio cognoscere: iter tuum cuiusmodi sit: ubi Brutum nostrum videris: quamdiu simul fueris: deinde, cum processeris longius, de bellicis rebus, de toto negotio, ut existimare possimus, quo statu simus. Ego tantum me scire putabo, quantum ex tuis litteris habebō cognitum. Cura ut vateas, meque ames amore illo tuo singulari.

M. T. C. TREBONIO, S. P. D. 214

ET epistolam tuam legi libenter, & libram libentissime: sed tamen in ea voluptate hunc accepi dolorem, quod, cum incendisses cupiditatem meam consuetudinis augendæ nostræ, (nam ad amorem quidem nihil poterat accedere) tum discedis a nobis, meque tanto desiderio afficis, ut unam mihi consolationem relinquas, fore, ut utriusque nostrum absentis desiderium crebris, & longis epistolis leniatur. Quod ego non modo de me tibi spondere possum, sed de te etiam mihi. Nullam enim apud me reliquisti dubitationem, quantum me amares. Nam, ut illa omit- tam, quæ civitate teste fecisti, cum mecum inimicitias communicasti, cum me concionibus tuis defendisti, cum quæstor in mea, atque in publica causâ consulum partes suscepisti, cum tribuno plebis quæstor non paruisti, cui tuus præsertim collega pareret: ut hæc recitiam, quæ meminero semper, obliviscar: quæ tua sollicitudo de me in armis, quæ lætitia in reditu, quæ cura, qui dolor, cum ad te curæ, & dolores mei perferrentur? Brundisium denique te ad me venturum fuisse, nisi subito in Hispaniam missus esses? Ut hæc igitur omittam, quæ mihi tanti

æstimanda sunt, quanti vitam æstimo, & salutem meam: liber iste, quem mihi misisti, quantam habet declarationem amoris tui? primum, quod tibi factum videtur, quidquid ego dixi: quod aliis fortasse non item: deinde, quod illa sive faceta sunt, sive sic sunt, narrante te, venustissima. quin etiam ante quam ad me veniat, risus omnis pæne censumitur. Quod si in his scribendis nihil aliud, nisi, quod necesse fuit, de uno me tamdiu cogitavisses: ferreus essem, si te non amarem. Cum vero ea, quæ scriptura persecutus es, sine summo amore cogitare non potueris: non possum existimare, plus quemquam a seipso, quam me a te amari. Cui quidem ego amori, utinam ceteris rebus possem! amore certe respondebo: quo tamen ipso tibi confido futurum satis. Nunc ad epistolam venio, cui copiose, & suaviter scriptæ, nihil est quod multa respondeam. Primum enim ego illas Calvo litteras misi, non plus quam has, quas nunc legis, existimans exituras. aliter enim scribimus, quod eos solos, quibus mittimus; aliter, quod multos lecturos putamus. Deinde ingenium ejus melioribus extuli laudibus, quam tu id vere potuisse fieri putas. Primum, quod ita judicabam, acute movebatur. genus quoddam sequebatur: in quo judicio lapsus, quo valebat, tamen assequebatur, quod probaret. Multæ erant, & reconditæ litteræ: vis non erat. Ad eam igitur adhortabar. In excitando autem, & in acuendo plurimum valeo, si laudes eum, quem cohortere. Habes de Calvo judicium, & consilium meum: consilium, quod hortandi causa laudavi: judicium, quod de ingenio ejus valde existimavi bene. Reliquum est, tuam professionem amore prosequar: reditum spe expectem: absentem memoria colam: omne desiderium litteris mittendis, accipiendisque leniam. Tu velim tua in me studia, & officia multum tecum recordere: quæ cum tibi liceat, mihi nefas sit oblivisci, non modo virum bonum me existimabis, verum etiam te a me amari plurimum judicabis. Vale.

M. TUL.

M. TULLII CICERONIS
EPISTOLARUM

LIBER SEXTUSDECIMUS,

AD

TIRONEM.

M. T. C. ET CICERO MEUS, ET FR. ET I.
FRATRIS FIL. TIRONI S. P. D.

PAULLO facilius putavi posse me ferre desiderium
tui: sed plane non fero: & quamquam magni
ad honorem nostrum interest, quam primum ad
urbem me venire, tamen peccasse mihi videor, qui a te
discesserim. Sed quia tua voluntas ea videbatur esse,
ut prorsus, nisi confirmato corpore, nolles navigare,
approbavi tuum consilium, neque nunc muto, si tu
in eadem es sententia. Sin autem postea, quam cibum
cepisti, videris tibi posse me consequi, tuum consi-
lium est. Marionem ad te eo misi, ut aut tecum ad
me; quam primum veniret; aut, si tu morarere, sta-
tim ad me rediret. Tu autem hoc tibi persuade, si
commodo valitudinis tuæ fieri possit, nihil me malle,
quam te esse mecum. si autem intelliges opus esse,
te Patris, convalescendi causa, paullum commorari,
nihil me malle, quam te valere. Si statim navigas,
nos Leucade consequere, sin te confirmare vis; & co-
mites, & tempestares, & navem idoneam ut habeas,
diligenter videbis. Unum illud, mi Tiro, videto,
si me amas, ne te Marionis adventus, &
hæ litteræ moveant. Quod valitudini tuæ ma-
xime conducet, si feceris; maxime obtem-
pera-

R 4

pera-